

Öveket bekapcsolni, rázós szakasz a globális pályán!

Szepesi Balázs, Sohár Domonkos

2025. október

A világ vezető agytrösztjeinek elemzéseit 2024-ben a világ darabokra szakadása és a szuverenitás témája uralja. A világban a bizalom csökken, az együttműködés helyére egyre inkább az önérdékkövetés lép.

A világ vezető elemző műhelyeinek 2024-ben publikált tanulmányainak tematikája erősen egybeesik azzal, amit 2025-ben a hírekben olvasunk. Ebből jó hír az, hogy okos munkával nagyjából előre jelezhető, miről is szól majd a gazdaság, a társadalom, a politika, a technológia alakulása. A rossz hír az, hogy a kutatók a globális együttműködés további bomlását, a konfliktusok élesedését, a hatalmi alapú építkezést jelezték előre.

A 2024-es írásokból kirajzolódik az a jövő, amiről ma minden nap olvashatunk a hírportálokon: gyorsul a fegyverkezés, nő az erőszakos konfliktusok kockázata és erősödik a nyomás a nemzetközi intézményeken. A fenntarthatóság egyre kevésbé fontos, miközben a technológia (különösen az AI, a kvantum és a védelmi innovációk) a geopolitikai verseny frontvonalába került.

Az Összkép immár hagyományos áttekintése a világ meghatározó think tankjeinek tematikájáról a szokásosnál később jelenik meg, azonban minden eddiginél alaposabbra sikerült. Idén az MCC CEE-Connectivity Hub keretei között, a Vienna Institute for Global Studies-szal együttműködve készült kutatás az Összkép korábbi éveiben készített elemzések alapján.

A kutatás tanulmánya [ide kattintva tölthető le](#).

Az elemzés a következő 18, globálisan is meghatározó think tank és elemző intézet 2024-ben publikált anyagait (összesen 659 elemzését) vizsgálja: Brookings; RAND; Heritage Foundation; Chatham House; Bruegel; CASE; French Institute of International Relations (FIIR); European Union Institute for Security Studies (EUISS); Konrad Adenauer Stiftung (KAS); China Institute of Contemporary International Relations (CICIR); Japanese Institute of International Affairs (JIIA); Korean Development Institute (KDI); Observer Research Foundation (ORF); South African Institute of International Affairs (SAIIA); Fundação Getulio Vargas (FGV); The Economist; McKinsey; World Economic Forum (WEF).

A verseny már nem egymással, hanem egymás ellen folyik

A világ folyamatait elemző munkák megállapításait a következő öt pontban foglalhatjuk össze:

- **Nemzetközi politika:** a kockázatos kapcsolatok leépítése, a rugalmas szövetségépítés és a szürke zónás kiber- és információs hadviselés megszokottá válása határozza meg a gondolkodást, miközben erős a nemzetközi intézmények megújulása iránti igény.
- **Gazdaság:** A szuverenitás és a versenyképesség összehangolása vált kulcskérdéssé. A protekcionista eszköztár (vámok, befektetési szűrők) elfogadottá válik, miközben egyre nagyobb hangsúlyt kap a stratégiai iparágak (AI, kvantum, kritikus ásványok, hadi ipar, stb.) fejlesztése.
- **Technológia:** A digitális szuverenitás központi cél. Az AI gazdasági, közigazgatási és katonai alkalmazása egyre inkább felgyorsul, ezt a szabályozás nem igazán képes lekövetni. A megújuló védelmi technológiák átalakítják a hadviselés eszköztárát. A harmadik kulcsterület a biotechnológia és a digitális egészségügy, ez gazdasági és társadalmi szempontból egyszerre válik egyre fontosabbá.
- **Társadalom:** Az előregedés, a bevándorlás és az AI munkaerőpiaci hatásai jelentik a legfontosabb feszültségpontokat. Európában a munkaerő átképzése és a társadalmi integráció a legfőbb téma, míg az USA-ban a társadalmi normák megerősítésének ügye, valamint az egészségügyi és oktatási kérdések dominálnak.
- **Fenntarthatóság:** a téma jelentősége csökkent, a retorika pragmatikusabbá vált. A zöld átállás költségei, ellátásbiztonsági vonatkozásai és kivitelezhetősége kerültek előtérbe, míg az ökológiai problémák megoldását egyre inkább a technológiai innovációban látják.

Az elemzésbe bevont 18 intézet

Európa keresi önmagát a szuverenitás, a versenyképesség és az életminőség háromszögében

Az európai elemzések középpontjában a védelmi képességek megerősítése, a gazdasági és technológiai szuverenitás megteremtése, valamint a zöld átállás állt. Bár az elemzők pontosan azonosították a legfontosabb kihívásokat, a javasolt megoldások gyakran elmaradtak, ami a kontinens tanácsstalanságát tükrözi.

A nemzetközi szintén messze a védelmi kapacitások megerősítése volt a legfontosabb téma. Számos elemzés foglalkozott az orosz–ukrán háború kezelésével, illetve az Európai Unió stratégiai szuverenitásának kérdésével. Visszatérő motívumként jelent meg, hogy az EU-ból hiányzik egy erős, egységes politikai vezetői karakter. Emellett Európa globális szövetségi rendszerének átrendeződésére is felfigyeltek.

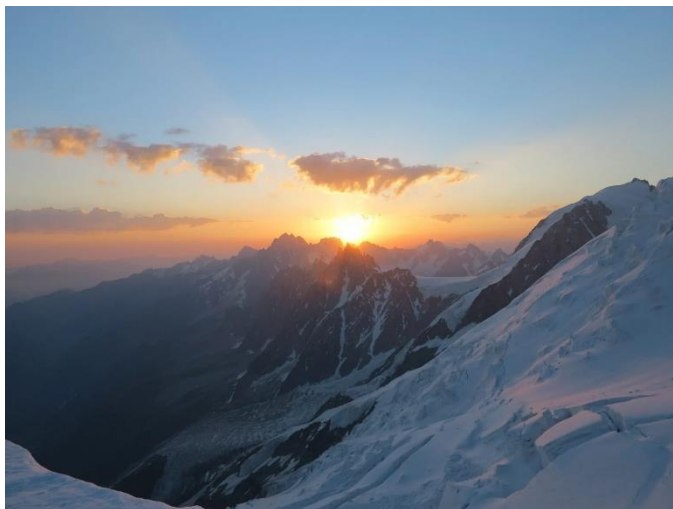
A gazdasági területén is az európai szuverenitás megteremtése volt a középpontban, különös tekintettel az orosz energiaforrásoktól és a kínai technológiától való függetlenedésre. Fontos kérdésként jelent meg az EU szerepe: mit érdemes közösen, és mit tagállami szinten finanszírozni? Emellett a gazdasági sokkokról (pl. magas energiaárak, kínai import, Trump-féle vámok fenyegetése) és az európai hadiipar újraindításáról készült sok elemzés.

A technológiai területen két nagy kérdés volt a középpontban. Egyrészt a versenyképesség és a stabil szabályozás konfliktusai, másrészt, hogy milyen mértékben érdemes korlátozni a technológia áramlását annak érdekében, hogy egyszerre őrizzük meg a szuverenitást és erősítsük a versenyképességet.

A társadalmi témák közül az előregedő társadalom problémája, a droghelyzet súlyosbodása, az AI munkaerőpiacra gyakorolt hatása és az ebből következő átképzési feladatok voltak a középpontban. Szintén hangsúlyos volt a bevándorlással kapcsolatos társadalmi feszültség, az oktatás jövője, valamint az esélyegyenlőség kérdése is.

Az európai régió az intézetek elemzői szerint vezető szerepet tölt be a zöld átállásban. A tanulmányok főként három témára fókuszáltak: a negatív széndioxid-kibocsátás elérésére, az átállás társadalmi hatásainak kezelésére, valamint arra, hogyan lehet jól összehangolni az állami és magánszektor működését a területen.

A kontinens vezető műhelyeinek munkái alapján az idealizmus és a realitás közötti határvonalon egyensúlyoz. Miközben világosan látja a kihívásokat, nem tud kilépni a megszokott gondolkodási keretek közül – mintha megrekedne az álom és az ébredés közötti átmenetben. Ez azonban bizakodásra is adhat okot: stratégiai szinten már egyértelműek a problémák, a konkrét válaszok kidolgozása lehet a következő lépés.

Napfelkelte az Alpokban – fotó: muchbetteradventure.com

Az Egyesült Államok élesíti magát, Kína a vetélytárs

Az amerikai anyagok különösen sokszínűek és ágazatspecifikusak, ami megkülönbözteti őket más régiók elemzéseitől. Azonban ne feledjük, az USA-ban a nemzeti szintű kommunikáció is angolul zajlik, így sok olyan elemzés is bekerült a vizsgálatunk homlokterébe, amelyek máshol a helyi nyelven készültek el. Az is fontos, hogy a think tank eredetileg amerikai műfaj. Nagyobb figyelmet kapnak, több erőforrással gazdálkodnak, hatásosabban formálják a közéletet, mint a világ többi részén, ahol a stratégiai gondolkodás zártabb körökben folyik.

Az amerikai kül- és biztonságpolitikai elemzések fókuszában a szuverenitás megőrzése, valamint a Kínával való stratégiai verseny állt. Kiemelten foglalkoztak a katonai szövetségek megerősítésének témájával, különösen a NATO-val és az ázsiai szövetségi rendszerekkel. Emellett jelentős teret kaptak a 2024-es választásokkal kapcsolatos elemzések, különös tekintettel Donald Trump esetleges visszatérésére, és annak külpolitikai következményeire.

A gazdasági kulcskérdése itt is a szuverenitás, különösen a saját értékláncok kiépítésének szempontjából. Fontos témakör volt a versenyképesség javítása és a vámok politikájának elemzése is. Az európai anyagokkal összevetve az amerikai cikkek sokkal ágazat-specifikusabbak, számos szektort külön is elemeztek, például: a hadiipart, az építőipart, a lakáspiacot, az energetikát, a gyógyszeripart, a technológiai szektort, a bankszektor, a kritikus ásványokra épülő iparágakat és az űripart.

A technológiai elemzések a kulcs iparágakban zajló technológiai versenyre, különösen az AI-ra és annak szabályozási, jogvédelmi aspektusaira fókuszálnak. Visszatérő kérdés, hogyan teremthető meg az innováció megőrzése és az adatvédelem, valamint a jogi keretek kialakítása közötti egyensúly.

Új chipgyár Phoenixben – fotó: asia.nikkei.com

A társadalmi kérdések köre meglepően széles. A leggyakrabban tárgyalt témák közé tartoztak a technológiai fejlődés társadalmi kockázatai, az oktatás; a szülés és abortusz jogok, a társadalmi normák, az értékrendek és ideológiák közötti konfliktusok, a bevándorlás és határvédelem, a droghelyzet, a társadalmi egyenlőtlenségek és az egészségügyi ellátás kihívásai. Ez a tematika egyszerre mutatja, hogy az amerikai intézetek érzékenyen reagálnak a belső társadalmi problémákra, és azt is, hogy ezek jelentős feszültségek forrásai.

A fenntarthatóság 2024-ben nem került központi szerepbe az amerikai think tank-ek agendájában. Bár a téma nem tűnt el teljesen, az elemzések jellemzően árnyaltabban, gazdasági és nemzetbiztonsági szempontból közelítették meg azt. Kiemelten foglalkoztak például a zöld átállás költségeivel, valamint azzal, hogy a klímaváltozás milyen biztonságpolitikai kockázatokat hordoz.

Az Egyesült Államok 2024-es think tank anyagaiból egyértelműen kirajzolódik az újragondolás és megújulás iránti vágy. Az elemzések közül az a felismerés olvasható ki, hogy az USA globális vezető szerepe veszélybe került, a pozíció megtartásához új gondolkodásra, proaktív stratégiákra van szükség.

Az elemzésekben gyakran említik, hogy Kína erősödése az első számú stratégiai kihívás, mind gazdasági, mind katonai, mind technológiai szempontból. Úgy tűnik, az USA a Kínával való versenyt tekinti a jövője szempontjából legkritikusabb kérdésnek.

Kína sárkánnyá emelkedőnek látszik

Kína 2024-ben nemcsak erősödött, hanem tudatosan formálta is a globális rendet: saját erőteret épít, a technológiai élvonalba lép, és alternatívát kínál a nyugati világgal szemben. A nemzetközi elemzések azonban főként külső forrásokra támaszkodnak, így miközben Kína felemelkedéséről sokat tudunk, a

belső társadalmi folyamatok szinte teljesen láthatatlanok maradnak. A Kínáról szóló elemzések többsége nem helyi intézetektől, hanem külső, főként nyugati forrásokból származik. Ez torzíthatja a képet, hiszen külső elemzők szemüvegén keresztül értelmezzük a térséget. Bár ezek az tanulmányok általában alaposak és adatgazdagok, mégis felvetik a kérdést: mennyire lehet pontos a kutatás, ha nem látunk be igazán a Nagy Fal mögé?

Peking új reptere – fotó: cnn.com

Kína az elemzések szerint saját nemzetközi erőteret épít, amellyel egyre nagyobb befolyást szerez a fejlődő világban, miközben a nyugati országokkal való kapcsolata akadályokba ütközik.

A gazdasági elemzések elsősorban a kínai gazdaság erősödését hangsúlyozzák, de ezzel párhuzamosan megjelennek kritikus hangok is, amelyek a politikai irányítás gazdasági szerepét, a túlzott kereskedelmi expanziót és a magas vámok következményeit emelik ki.

A technológiai fejlesztések terén a keleti nagyhatalom óriási erőforrásokat mozgósít. Már a nemzetközi technológiai standardok területén is vezető szerepet szeretne játszani az ország.

A kínai társadalomról meglepően kevés szó esik. Az elérhető elemzésekből alig nyerhető ki érdemi információ a belső társadalmi folyamatokról, míg a fenntarthatóság kérdései teljes mértékben hiányoznak a vizsgált dokumentumokból.

A Globális Dél keletre nézve keresi a saját helyét a világban

A Globális Dél országai 2024-ben egyre határozottabban próbálnak saját utat találni a világrendben. India vezetésével erősödik a régió hangja, miközben sokan a Nyugat helyett a Kelet felé fordulnak új szövetségekért és gazdasági lehetőségekért. A Dél már nem pusztán követi, hanem alakítani is próbálja a globális folyamatokat, még ha a róla szóló diskurzus gyakran továbbra is nyugati nézőpontból íródik.

A nemzetközi politikai térben 2024-ben India vezetésével egyre hangsúlyosabbá vált a térség jelenléte. A növekvő önbizalom és a fejlődés iránti igény sok országot arra ösztönöz, hogy új szövetségeket és regionális együttműködések alakítson ki. Ugyanakkor a közel-keleti feszültségek növekedése, különösen a biztonsági instabilitás és a geopolitikai kiszámíthatatlanság, az elemzések szerint továbbra is súlyos terhet jelent a térség egészére nézve.

India látványos fejlődése központi téma. Ha az elmúlt évek dinamikái fennmaradnak, reális esélye van arra, hogy a következő időszakban felzárkózzon a vezető hatalmakhoz, és a Globális Dél egyik meghatározó alakítójává váljon. A nemzetközi elemzőintézetek növekvő figyelme is azt jelzi, hogy Indiára már nem lehet regionális szereplőként tekinteni, hanem egy új nagyhatalom felemelkedése zajlik éppen.

Egyre markánsabban rajzolódik ki India és Kína stratégiai szembenállása. Gyakran kerül elő, hogy a viszony feszültebbé válása nehezen elkerülhető, mert a két ország földrajzi természetű konfliktusai mellett a gazdasági és politikai érdekeik is egyre gyakrabban keresztezik egymást. Ugyanakkor a globális érdekek alapján bizonyos területeken kölcsönösen fontos az együttműködés a világ két legnépesebb országa számára.

Új tengeralattjáró és romboló Indiában – fotó: navalnews.com

Gazdasági szempontból a legfontosabb ügyek, hogy a térség jelentős mennyiségű kritikus ásványkincset birtokol, és a globális kereskedelem átalakulásával új terek nyílhatnak meg számukra.

A technológia terén a digitalizáció a kulcstéma. Számos ország (különösen a BRICS tagjai) saját digitális jegybankpénz bevezetését fontolgatja, amely új alapokra helyezheti a pénzügyi rendszert. Emellett az energetika, a hadiipar, az oktatás és az egészségügy azok a területek, ahol a digitális megoldásoktól ugrásszerű fejlődést várnak. A cél nem feltétlenül a vezető szerep elérése, hanem az, hogy a technológiai eszközök révén csökkentsék a lemaradásukat a fejlettebb országokhoz képest.

A régió fejlődésének legnagyobb akadályát a súlyos társadalmi problémák jelentik. Az elemzések gyakran említik a korrupciót, a vallási és etnikai feszültségeket, az erőszakos tüntetéseket, a migráció nyomását, a szélsőséges ideológiák terjedését, valamint a nemi és gender alapú egyenlőtlenségeket.

A klímaváltozás különösen súlyosan érinti a térség országait. A növekvő hőmérséklet, az aszályok, a vízhiány és az élelmezési bizonytalanság tényleges túlélési kérdésekké váltak.

Pragmatikus fordulat a töredezett világrendben

A mindebből következő tennivalók kulcselemi mindenhol hasonlóak: védelmi felkészültség, kritikus infrastruktúrák, stratégiai iparágak és humántőke. A különbséget az fogja jelenteni, hogy az egyes szereplők hogyan tudják a prioritásokat sorba rendezni, a végrehajtási folyamatokat lerövidíteni és a kockázatkezelést beépíteni a mindennapi működésbe

A világ vezető elemző műhelyeinek tematikája alapján három fő folyamat rajzolódik ki.

1. A védelmi és biztonsági gondolkodás nem szorítható vissza a klasszikus katonai világba, hiszen a kibertér, az információs verseny és az ellátási láncok védelme ugyanannak a logikának lett a része.
2. A technológiai frontvonalakon nem egyszerűen a technológiai tudás, hanem az azt szervező szabványok és standardok és az azokat termékké, szolgáltatássá alakító ökoszisztémák feletti befolyás a tét.
3. A társadalmi reakció és az egyes államok vezetőinek bölcsessége, államműködésének képességei döntenek el, hogy a világot feszítő átalakulás mennyire lesz gördülékeny. Kibírjuk-e a radikális változásokat, vagy csak még nagyobb súrlódások generálódnak ezáltal.

Ennek megfelelően a think tankek egyik legfontosabb gyakorlati üzenete 2025-re, hogy a gazdasági, társadalmi cselekvőképesség erősítése és a kormányzási minőség javítása egyre erősebben összefonódik. A versenyképesség fogalma nem csak felértékelődik, hanem egyre erősebben függ az iparpolitikák, a szabályozás és a külpolitika sikerétől.

A hét varázsszó: feszültség, biztonság szuverenitás, állam, versenyképesség, AI, konfliktus

Öt éve a Koronavírus járvánnyal kezdődött a bizonytalanság kora, úgy tűnik, még messze nincs vége.